

JAN DE CLERCK

(Oostende 1881 - 1962)

DECEMBERDAG

(1918)

Olieverf op doek ; 93 × 68 cm.

Getekend onderaan rechts

Verzameling : J. Maes, Oostende

Men zegt soms : een schilder moet aan de kust geboren zijn of er leven om de zee te schilderen zoals het hoort. Een vaststelling die maar al te waar is. Vele observaties en een groot aanvoelingsvermogen zijn een noodzaak om dit steeds wisselende element op een aanvaardbare manier in de verf te vangen, uiteraard getransformeerd door de kunstenaarsvisie. Een kunstenaar die de tijd niet neemt door te dringen tot de essentie van de zee, is gedoemd tot mislukken.

Als geboren Oostendenaar was Jan De Clerck een man van het water. Hij kende de Noordzee. Hij kende haar mensen. Hij zag ze beide welhaast elke dag en hij hield ervan. Zijn eerste werkje al, een « Dolle Zee » uit 1898 getuigde van zijn voorkeur.

Tijdens zijn lange carrière zou Jan De Clerck veel genres aanpakken : portret, stilleven, figuren, landschap, stadsgezicht... en dit met een veelheid aan stijlen en technieken die we elders maar zelden ontmoeten.

Een eeuwig proberen, zoeken dus. Daarin verweefde De Clerck zijn marines als een rode draad.

« Decemberdag »... voor mij een van zijn heerlijkste werken. Een koele symphonie van wit en lichtgroen in vele nuances. Te midden de stille sneeuw een zigzaggende watergang naar zee toe. De zee, die we in de verte van het schilderij vermoeden. Een hoog standpunt en dus niets dan sneeuw of water. Geen figuren. Een doek ontdaan van alle bijkomstigheden. Een gesloten compositie, maar die toch duidelijk lijkt

door te lopen buiten het kader. Het schilderij is als de weergave van één deeltje uit een veel groter landschap. Als een pars pro toto.

« Decemberdag » ontstond in 1918... en dus in Engeland ! Want we weten dat Jan en zijn ouders tijdens de Eerste Wereldoorlog in Engeland verbleven en pas in 1919 naar Oostende terugkeerden. De schilder was 37 jaar oud. Het is belangrijk daar even over te denken.

In hetzelfde jaar 1918 voltooide De Clerck zijn ander groot werk : de gekende « Vissersweduwe », die vorig jaar besproken werd. Ook daar die hoge horizon, het zigzaggende water, de nauwelijks aangegeven zee. Maar wat een verschillen, zowel technisch als gevoelsmatig ! In de « Vissersweduwe », beklemmende weergave van eenzaam verdriet, versterkt door de geniale toepassing van zijn « sluiertechniek ». In « Decemberdag » serene stilte, eenzaamheid zonder meer. Poësie in verf.

Tevergeefs zocht ik naar een parallel gedicht in het oeuvre van een van De Clerck's vrienden-dichters. Maar staat volgend vers van Daan Boens de marines van Jan De Clerck niet zeer nabij ?

Ik sta voor u mijn zee, zoo moederziel alleen

Ik meet de diepten van mijn leven aan uw vree

Ik meet mijn kracht en droom aan den roep van uw wee

Norbert Hostyn

DE VRIENDEN VAN JAN DE CLERCK 1980